СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 143. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 20-го червня 1936. — VOL. XLIV. No. 143. Jersey City, N. J., Saturday, June 20, 1936. THREE CENTS

ЮНІЇ ПІДТРИМУЮТЬ РУЗВЕЛТА

НЮ ЙОРК. — Центральна юніїна рада Ню Йорку й околиці, в якій брали участь 350 делеґатів, що заступали 500 робітничих юній і 800,000 членів, ухвалила в наступних виборах цілою силою підтримувати кандидатуру Рузвелта. Ухвала перейшла майже однодушно, бо лиш один голос був проти. Рада вповні одобрила дотеперішне становище Рузвелта до робітників, назвала його „приятелем організованої праці" та висказала свій жаль з приводу рішень найвищого суду, яким суд спиняював заходи президента довести край до скорого добробуту.

БОРОТЬБА НА ЯЗИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Предсідник Національного Комітету Републиканської Партії, Гемилтон, визвав предсідника Демократичної Партії, Фарлея, щоб той назвав бодай шість стейтів, у яких Рузвелт здобуде у наступних президійальних виборах більшість. Бо, як то собі розрахував Гемилтон, президент Рузвелт не повинен здобути ні одного стейту. У відповідь на те Фарлей вичислив усі 48 стейтів і зчерги визвав Гемилтона назвати шість стейтів, які здобуде Ландон, бо за його розрахунками Ландон не здобуде ні одного стейту.

ЗАБУВАЮТЬ ПРО ДУХОВІ ПОТРЕБИ ФАРМЕРІВ.

ЧЕПЕЛ ГИЛ (Норт Каролайна). — Професор Вилемс виголосив в університеті Норт Каролайна доклад, у якому дорікав урядові і ріжним політичним партіям, що мало займаються проблемами фармера. А коли навіть займаються, то підходять до них виключно з матеріяльного боку, а забувають про його душу, його настрої, його уподобання, його моральні потреби. Під тим оглядом фармера чомусь уважають в цілості самовистарчальним, і моральною сторінкою його життя не цікавиться ніхто.

ЖІНКИ ГОЛОСЯТЬСЯ ДО ПРОВОДУ.

ДУРГАМ (Ню Гемпшір). — В університеті Ню Гемпшір відбули свою конференцію жінки з десятьох стейтів, що покінчили університетську освіту. Д-р Катерина Мек Гейл була головою цеї конференції. У своїм докладі вона передала вагу тої ролі, яку жінка відограє, чи повинна відогравати в суспільному житті, та закликала жінок, щоб вони в першій мірі підучувалися на провідниць, бо тільки через добрих провідниць жінки могтимуть сповнити в суспільнім житті свої завдання.

ПОВОРОТ ЖИДІВ ДО ЮДАЇЗМУ.

НЮ ЙОРК.—Заходом „Національної Ради Жидівок" відбувся в Ню Йорку відчит з дискусіями, на якому говорили три головні бесідники, Гуткайнд, Коген і Ловенталь. Вони перестерігали американських жидів перед можливістю антисемітизму в Америці, подібного до антисемітизму гітлерівського в Німеччині. Д-р Коген зокрема закликав жидів до повороту до юдаїзму, себто до національного духа жидівської раси, в якому є накопичена мудрість і моральні вартости їх раси з кількох тисяч літ.

ПРОСЛІДЖУЮТЬ ҐРУПУ ТАВНСЕНДА.

ВАШИНҐТОН. — Конґресова комісія, назначена для прослідження ґрупи Тавнсенда, подала звіт своєї діяльности. У тому звіті сказано, що ціла теорія Тавнсенда, яка обіцяє людям понад 60 літ життя сталу пенсію $200 місячно, а вслід затим обіцяє усунення безробіття, бо, коли забереться всіх старших людей з праці, то через те для молодших розкриються посади, є в цілості хибна і не має найменшого економічно-наукового узасаднення. Тавнсенд запозичив цю теорію з одної газетної статті, змінивши тільки висоту пенсії і число літ. Тавнсенд навіть не пробує узасаднити глибше своєї теорії, а від наукових запитів утікає. Він і його прихильники за кілька останніх літ зібрали серед суспільности на свій рух мілion долярів, які то гроші вони в більшій части обернули на своє особисте збагачення. Звіт також каже, що прохання за цю пенсію, яку за твердженням прихильників Тавнсенда підписали 11,000,000 осіб, підписали всього 800,000 осіб. Тавнсендові погрожують судовою розправою.

БОРОТЬБА ЗО СТРАЙКОЛОМАМИ.

КЕНТ (Огайо). — В електричній компанії Блека і Декера вибух страйк. Компанія наняла страйколомів. Щоб розігнати пікетуючих робітників, страйколоми наїхали на них двома товаровими автами. Кількох робітників ранено. На цю вістку позбігались інші страйкуючі робітники, узброєні в кріси та револьвери, і розпочали зо страйколомами огнепальну боротьбу, що тревала кілька годин. Зазвали національну сторожу, яка привернула порядок, арештувавши страйколомів за провокацію. Населення міста стоїть по стороні страйкерів.

НІМЕЧЧИНА РОЗБУДОВУЄ ФЛЬОТУ.

З літака, що знісся дуже високо вгору, підглянула розвідка одної з західних держав маневри німецької фльоти. Кажуть, що Німеччина має тепер таку фльоту, що є вже рішальним чинником на Балтику і на Німецькім морі.

ВЕЛИКІ ПОЖЕЖІ.

13-літній хлопець Іван Големба з Бонишина, пов. Золочів, хотячи помститися на батьку, який не позволив йому піти на богослужения, підпалив його стайню. При сильному вітрі вогонь розгорівся швидко і перекинувся на ціле село. Згоріли 32 господарства, разом 90 будинків. Участь у гашенні пожежі взяли 7 сільських і одна пожежна сторожа з Золочева. — В Матулині того повіту згоріли 52 господарства, а в сусідньому селі Трудовачу 20 господарств. Вогонь спричинили діти, бавлячися сірниками.

ГАРЯЧЕ ДЖЕРЕЛО У ГОРОДЕНЦІ.

Підчас земних робіт при будові пливальні у Городенці натрапили на джерело з гарячою водою. Це розмірно рідке явище викликало велике зацікавлення в Городенці й околиці, а також у наукових колах, які повідомлено про повищу подію.

ЗЛОВЖИВАННЯ.

Зловживання у збаразькому повітовому виділі були предметом судової розправи в Тернополі. Інспектора повітового виділу, Ферд. Розточила, засуджено за те, що домагався і брав хабарі, на 14 місяців вязниці і позбавлення громадянських прав на 5 літ. Екзекутор повітового виділу Тадей Дзедзіц дістав 6 місяців вязниці, а рахмістра Стеф. Корчовського увільнено.

ЛЕГКОВАЖАТЬ „НОВУ" ЧИСТКУ.

Центральний комітет КП(б)У оголосив догану партійним комітетам одеського і чернигівського району за помилки, які вони поповнили при видаванні нових партійних леґітимацій. З короткої телеграми у „Правді" з 10. травня ц. р. виходить, що нову чистку злегковажили районові комітети. Партія наказала перевести особисту розмову з кожним комуністом, але практика виявила, що це звичайна формальність. Тому центральний комітет заповів, що незабаром переведе нову контролю діяльности районових комітетів у згаданих районах.

ГРОМАДСЬКИЙ САМОСУД.

В селі Керниці, пов. Городок Ягайлонський, населення зробило самосуд над злодієм, якого приловили в неділю у крамниці місцевої кооперативи. Його стягнули зі стриху, куди він сховався, звязали шнурами і перевели на площу перед церквою. Тут кілька парубків привязали його до стовпа і били, чим попало. Сотки народу приглядалися тій екзекуції. Опісля побитого до крови водили по селі, а вкінці відставили на поліцію.

СИБІР ПЕРЕПОВНЕНИЙ ЗАСЛАНЦЯМИ.

„Соціялістичеський Вєстнік" з 10. травня ц. р. помістив довшу статтю з довгим списом партійних товаришів, які є на засланні. І так герой з відомого процесу проти меншевиків, Суханов, є в концентраційному таборі у Верхнє-Уральську, де інші засланці його бойкотують за його ролю у процесі. Суханов склав свою заяву на письмі, що згаданий процес заінсценізувало ГПУ, визначило докладно ролі поодиноким підсудним і приобіцяло, що суд увільнить підсудних. Одначе своєї обіцянки не додержало. Суханов зникнув з табору. Концентраційні табори в західнім Сибірі та Уралі переповнені „ленінградцями", себто тими десятками тисяч ленінградських громадян, яких по вбивстві Кірова висилали цілу весну на схід. В таборах є теж тисячі залізничих службовиків східно-китайської залізниці, які після продажу залізниці Японії далися намовити до повороту до СССР, де вони не могли погодитися з новими умовинами життя і тому їх як білоґвардійців позамикали в таборах. Десятки і сотні тисяч комуністів заповнюють усі місця на засланні, де їх висилають як „партійне сміття".

ВЕЛИКИЙ ІНДІЄЦЬ.

В Індії почали святкувати 75-ліття одного з найславніших своїх людей, Рабіндраната Тагора, що є одночасно поетом, драматургом, повістярем та суспільним діячем. В Европі почули про нього вперше у 1912 р. Від того часу почав він перекладати деякі свої твори на анґлійську мову та відразу звернув на себе увагу. Його перший перекладаний твір „Ґітанджалі" (Пісні в дарунку) досі ще перевидають та читають у ріжних мовах. Після війни дістав він нагороду Нобля і, приїхавши до Европи, виступав у ріжних столицях з викладами. Популярність його в той час була дуже велика. В Індії Тагор заснував школу, що мала за завдання поєднати педагоґічні рідні методи виховання з західно-европейськими. Пробував Тагор виступати теж як суспільний реформатор, але його спроба співробітництва з Ґандієм не дала наслідків. Вони переговорювали довго і листувались, але не дійшли до порозуміння і Тагор зрікся політичної діяльности в користь літератури. За 50 літ своєї літературної праці написав він з яких півтори тисячі поем, чимало повістей і драм. З цього всього, з оригіналу в бенгальської мови, переклали на ріжні европейські мови тільки кілька томів.

ЗА ЗЛОВЖИВАННЯ В МІСЬКІЙ УПРАВІ В ПЕРЕМИШЛІ.

В Перемишлі скінчився двотижневий процес проти 16 маґістратських урядовців і службовців за ріжні зловживання. Інкасента Люда, Кабалу, засудили на півтора року вязниці, Яна Ричая на 10 місяців, урядниці Ногова і Чернова та урядовець Ребен дістали по 6 тижнів, а інші обвинувачені по 50 зл. грівни. Вісьмох обвинувачених увільнено.

КРІВАВІ СТРАЙКИ.

Польська Аґенція Телеграфічна подає, що в Красноставі, в повіті люблинськім, прийшло до страйку робітників, що заняті при публичних роботах. Підчас заворушень поліція почала стріляти до робітників. Наслідок: одного робітника вбито і двох ранено.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАК-ТЕНОР.

Є ним п. Михайло Дуда, галичанин, який від низки літ проживає в Чехословаччині і де одночасно з інжинірсько-гірничими студіями скінчив своє вишколення як співак. Недавно п. Дуда виступив у Празі зі своїм власним концертом, на якому мав дуже гарний успіх. Фаховий критик часопису „Народні Політіка" пише про нього: „П. Дуда має в своїм горлі гарний матеріял, звучний, сильний голос справжньої тенорової закраски. Свою гарну підготову виказав в оперових аріях Дворжака, Вердія, Монюшка, Бізета і Пучінія та в низці чеських і українських пісень".

НІМЦІ В ГАЛИЧИНІ.

„Евангелішер Пресдінст" у Познані перевів статистику німецького населення в Галичині, оцінюючи його на 40,000 осіб. Офіційна статистика з 1931 р. начислила тільки 20,000 німців. По віроісповіданні німецький елемент складається у 3/5 з евангеликів, у 2/5 з католиків.

НОВІ КОСТЕЛИ В УКРАЇНСЬКИХ СЕЛАХ.

Польський архиепископ Твардовський перевів візитацію на терені городенського й снятинського повіту, причому посвятив новий костел у Ясеневі Пільному. Опісля переїхав у Підгаєччину та Бережанщину. Станиславівський епископ кс. Базяк посвятив новопобудований костел у Павелчу під Станиславовом.

ЖАХЛИВЕ САМОГУБСТВО ГІМНАЗИСТА.

На залізничому шляху біля Кульпаркова під Львовом знайшли тіло молодого чоловіка з відтятою головою. Із знайдених при ньому документів показалося, що це 18-літній Василь Цебринський, учень VII. кл. української гімназії у Львові, родом із Чернковець, збаразького повіту, Мешкав у бурсі при вул. Курковій, звідки його видалили за лихе поведення. Крім того знайдено при ньім лист від пані З. із Замарстинова, що домагалася від нього звороту якихсь грошей, грозячи, що повідомить про це дирекцію школи. Все те причинилось мабуть до його самогубства.

ТРАҐІЧНІ ПОМИНКИ.

В Річці-Сидавці, пов. Косів, по похороні гуцула Микити Шавлюка відбулися поминки, на яких частувалися теж горівкою. Коли забракло горівки, взялися до денатурованого спірту. Після такої бажевільної пиятики померли Андрій Захарук і Микола Шавлюк, а два інші учасники поминок борються зі смертю.

ДРАМАТИЧНІ СЦЕНИ У ЛЬВІВСЬКІМ ПРОЦЕСІ О.У.Н.

ЛЬВІВ. — Всі 23 обвинувачених українських націоналістів поводяться перед польським судом надзвичайно достойно. Ті з них, що у слідстві чи у варшавськім процесі „заломилися", висказують тепер за це погорду до себе, виправдуючи свою слабість цілковитим фізичним і духовим виснаженням. Миґаль, коли його предсідник суду запитав за Степана Бандеру, заявив, що так сталося, що він попередньо при зізнаннях заломився і через той свій учинок він тепер не є гідний повторити на цій салі імя Бандери і тому буде вживати тільки слова „провідник". Малюца називає себе неґідником за те, що не мав сили видержати і наговорив у слідстві перед варшавським процесом дещо такого, чого не повинен був сказати. Обидва відкликали всі зізнання, в яких було щонебудь, що могло би пошкодити їх товаришам-революціонерам. Заявляли, що їхні давні зізнання були неправдиві, бо складані в таких обставинах, коли їх держали на безнастанних допитах по 4 дні й ночі й коли вони не були всилі вже ні думати, ні зізнавати.

ЖЕРТВИ ІМІҐРАНТСЬКИХ ЗЛИДНІВ.

ЛЬВІВ. — Помер по довгій недузі, маючи всього 46 років, молодий історик д-р Ігор Лоський. Покійний походив з Наддніпрянщини, з української патріотичної родини. Його загнали в передчасну могилу тяжкі матеріяльні умовини життя. Був це дуже талановита й освічена людина. На похороні було дуже багато громадянства. І було море вінків. Між промовцями над гробом був редактор Микола Голубець, який у промові винив за передчасну смерть Покійного добре ситуоване частину нашого громадянства і вимагав, щоб це громадянство подбало тепер принаймні за життя жінки Померлого й дитини. Нова могила лежить на Личакові, близько цвинтаря наших Поляглих Героїв.

СВЯТО С. ПЕТЛЮРИ.

ЛЬВІВ. — У Львові й по інших містах Галичини відбулися свята в память Головного Отамана С. Петлюри в 10-ті роковини його траґічної смерти.

ПОКЛІН ПОЛЯГЛИМ.

ЛЬВІВ. — Українська преса переповнена дописами з ріжних місцевостей, у яких описують величаві походи з вінками, музикою і хорами на могили Героїв, що відбулися підчас Зелених Свят. Всюди вела порядок молодь. У походах була теж шкільна дітвора.

ЗІЗД ПРЕДСТАВНИКІВ ОБЛАСНИХ МУЗЕЇВ.

СЯНІК (Галичина). — Згідно з рішенням Третього Зїзду Представників Обласних Музеїв відбувся Четвертий Зїзд у Сяноці в домівці Т-ва „Лемківщина" дня 31. травня та 1. червня 1936 р. На зїзд приїхали відпоручники 8 обласних українських музеїв. Звіти зложили: Музей Бойківщини у Самборі, Яворівський музей „Яворівщина", Стрийський музей „Верховина", Перемиський музей „Стриговір", Сяніцький музей „Лемківщина", Коломийський музей „Гуцульщина", Равський Музей, Бережанський Музей і Тернопільський Музей. Учасники зїзду відбули теж прогульку до руїн старинного замчища Мимоня біля Боська.

ДАЮТЬ ПРЕЗИДЕНТОВІ ДИКТАТОРСЬКІ ПРАВА.

ВАРШАВА (Польща). — Уряд вніс законопроєкт про поширення прав президента держави. Над проєктом ведеться дискусія в соймі. Буде це спроба ввести свого роду диктатуру на фінансовім і господарськім полі. Уряд хоче пристосувати ці ділянки головно до оборони Польщі на випадок війни. Більше як певно, що проєкт перейде, бо уряд має в соймі запевнену більшість.

ОКЛИКИ „ГАНЬБА" В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

ЛОНДОН.—Антоні Іден заявив у палаті послів, що Велика Британія заявиться в Лізі Націй за негайне скасування наложених проти Італії санкцій. Саме Іден був тим, що тому кілька місяців наставав на те, щоб Анґлія домагалася тих санкцій. По його заяві далися чути оклики опозиції: „Ганьба" й „Уступай". Та це на ніщо не здасться, бо консервативні кола попруть Ідена і внесення на уділення Іденові догани не дістане більшости.

ПОМЕР МАКСИМ ГОРКИЙ.

МОСКВА (Росія). — Помер на серцеву недугу в 68-мім році життя Олексій Плєшков, відомий у світі під іменем Максим Горкий (Максим Гіркий). Твори його відомі в цілім світі. Знонатку був ворогом большевицького режиму, а потім під впливом Леніна став його оборонцем.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЦІЛОГО СВІТА НЕ ОБДУРИШ

На статтю „Свободи" зприводу реформи російської конституції, або так звану демократизацію російського совєтського устрою, накинулися комуністи з „Вістей" з непоміркованою лайкою.

Як відомо, „Свобода" сказала виразно, чому вона не вірить у те, що в Росії диктатори заводять справжню демократизацію совєтського устрою. Як давніше, так і тепер „Свобода" показувала на загальну вдачу людини не зрікатися влади так довго, поки до цього не заставлять її непоборні обставини. Як давніше, так і тепер „Свобода" звертала увагу, що навіть як уже обставини заставлять людину зректися влади, то й тоді, уже зрікаючися влади, вона ще пробує накрутити обставини так, щоб задержати з тої влади яко мога найбільше. Часто їй удається обдурити своїх противників, себто назверх нібито зректися своєї влади, щоби по суті її не зректися. Діється це в тих випадках, коли, ті, що мають владу, побачать, що як вони не уступлять добровільно з частини своєї влади, то будуть примушені покинути її всю.

Це все загально відомі факти історії. І большевики теж про це знають, і вони самі нераз ці факти підкреслювали. Одначе рівночасно вони представляли комуністичних верховодів за виїмків від загального правила, за святців, що своєї влади вживали тільки для добра інших людей, а саме для добра пролетарської кляси. Коли тепер ці комуністичні деспоти нібито зрікаються влади, то комуністичні аґенти знову розхвалили деспотів. Мовляв, святці зрікаються влади добровільно, бо вже нема клясових ворогів пролетаріяту.

Очевидні факти збивають ці претенсії большевицьких аґентів. Большевицькі деспоти держали владу, хоч вони перемогли ворогів. Вони вживали своєї влади жорстоко, хоч до цього не було потреби. Вони показали просто божевільну жажду влади. Вони були розсадниками божевільної погоні за владою по всьому світі. Зрікатися добровільно влади є проти натури таких людей. Якраз такі люди зрікаються влади тільки з опортуністичних причин. Такі якраз люди, заставлені зректися влади, пробують іще раз обдурити тих, на користь котрих вони зрікаються.

Подібних прикладів обманств можна навести багато. Та найбільше промовним прикладом був факт з історії самої большевицької влади, а саме їх окричане нібито-вирішення національного питання на Україні. За параваном повного самоозначення аж до відірвання кишіли московський шовінізм, російський централізм, україножерна кампанія проти всього українства.

Це факти, яких большевицькі аґенти збити не можуть. Тому вони чіпаються хіба лайки, бо лайка це зброя людей, прилапаних на брехні.

У ПАПИ ПІЯ XI.

Папа Пій XI сидів на золотому троні, під пишним бальдахіном, у величезній салі з мурами, вкритими червоною парчею, зі стелею, вкритою мистецькими фресками, і з підлогою, встеленою мозаїкою дорогоцінних ріжнобарвних мармурів.

Обабіч його трону стояли два епископи в червоних мантіях і трохи далі кілька папських ґвардійців у повній парадній формі.

Напроти папи, на відповідній віддалі, витягаючись у велику підкову, що замикалася півколом посередині салі, стояли ми, — представники світової преси, журналісти всіх мов і націй, убрані в фраки і смокінґи, а дехто і просто в чорне. Дехто з журналістів мав на грудях відзнаки, що ними відповідні уряди вважали потрібним і справедливим винагородити войовників слова за їх невпинну працю за інтереси своїх націй; дехто — і в тому числі і Ваш кореспондент, єдиний представник української преси, — мав на собі національні відзнаки.

Папа Пій XI задумливо дивився на нас. Ми — повні чекання — мовчали. Допіру він обходив нашу підкову, даючи до цілунку папську каблучку, і цікаво було дивитися, як за кожним помахом руки майстра церемоній хилилися ґрупа за ґрупою, ніби стрункі кипариси під вітром, мовчазні чорновбрані постатті перед білим дідусем. Дідусь проходив, дальша ґрупа схилялася, попередня вставала. В повній тиші, під ледви помітний шелест ніг, падали назви націй: Анґлія, Фінляндія, Україна... Польська преса мала пять представників, московська — ні одного. Кілька жидів входили в склад представників преси центральних держав та Америки. Поміж французами було кілька відомих атеїстів та вільнодумців, — північно-европейські кореспонденти були всі протестантами. Але в цей урочистий момент всі схилялися й ставали на одно коліно перед білим дідусем, що мовчки давав безкровну зморщену руку з великим перстенем.

Майже 80 років тому, 31 травня 1857 року, в родині Франческа Ратті, в маленькому містечку Дезіо, народився четвертий син, — галасливе червоне немовлятко, якому надано войовниче ймення грецького героя — Ахиля. Очевидячки, ніхто в родині не підозрівав тоді в безпомічному немовляті будучого суверена, відновника Папської Держави, що — при мінімумі території — нараховує максімум підданих.

Вісімдесять років — це вже довгий шлях! Це — вже майже закінчений шлях. Пізніші історики виписуватимуть великі купи паперу, поки спишуть всі етапи цього довгого шляху від дитячої колиски до папського престолу, але мені в цей момент пригадується тільки одна велика дата, що буде вписана в історію Італії, а з нею і в історію цілого світа — дата 11 лютого 1929 року. Навіть не дата 6 лютого 1922 року, коли кардинал Ахиль Ратті відійшов у минуле, щоб дати місце папі Пієві XI, — а дата 11 лютого 1929 року, коли, з волі папи Пія XI, в тісному порозумінні з провідником фашизму Б. Мусолінієм, католицька церква віднайшла Рим, а Рим віднайшов свого папу. Універзалістичний католицизм пішов назустріч націоналістичному фашизмові. Не всі католики і не всі націоналісти зрозуміли вагу цього факту. А тимчасом досить собі пригадати, що коли італійські соборники-націоналісти (хоч у тих далеких часах цей термін не мав ще жадного вжитку) внаслідок цілої низки бурхливих революцій та крівавих воєн осягнули зєднання поділеної поміж ріжні держави національні території, вони не завагалися піднести руку також проти Папського Уряду, що, нібито в інтересі Церкви, відмовлявся признати соборницькі ідеали і тримав в своїх руках натуральну й історичну столицю Італії — Рим. Колиж націоналістичні війська силою захопили Рим, щоб закінчити в ньому справу національного обєднання, тодішній папа, на знак протесту, замкнувсь у Ватикані і відмовився визнати королівський уряд, називаючи його — узурпаторським. Це було в 1870 році. Проходили роки за роками. Проходили папи за папами. Але політика Ватикану залишалася все та сама. Ватикан відмовлявся визнати право Італії на Рим, на повне національне обєднання. Та Папа Пій XI зрозумів це право. Папа Пій XI зрозумів **права Нації,** як явища універзального, як явища **спіритуального,** і тим усунув небезпеку смертельного конфлікту між двома духовими силами, що мусіли єднатися, а не взаємно змагатися, в боротьбі проти войовничого матеріялізму, — усунув небезпеку смертельного конфлікту між тисячелітнім католицтвом і молодим, ледви народженим, але вже могутнім націоналізмом. Хрест зявився знову на капітолі, а католицькі церкви та монастирі прикрасилися знаком фашистівського літторія.

На жаль, у нас ще досі, ані католики, ані націоналісти, не зуміли зробити всіх потрібних висновків з цього факту неймовірної ваги.

Папа Пій XI заговорив. І голос його звучав по старечому, ніби тяжко було старому вимовляти слова, а ще тяжче надавати їм виразистости й переконливости:

— Ви маєте величензу силу, — говорив він нам, журналістам — і величезну відповідальність. Розміряйте вашу силу відповідно до відповідальности. Кожний факт, про котрий оповідаєте, намагайтеся віддати вірно, згідно з правдою. Не так, як віддає фотографічна машина, — бож вона таки — **машина,** — а так, як віддає мистець на кшталт Піранезія, що має душу й відчування. Велика ваша сила, але велика й ваша відповідальність...

А я думав: — Так, ти маєш право говорити про силу й відповідальність, — бо й твоя відповідальність є велика. Більша за нашу. Маєш своїх вірних в усіх націях. Маєш їх і серед українського народу. І всі чекають від тебе слова правди й справедливости. Всі чекають від тебе, що ти схилишся над найбільш обездоленим, прийдеш на поміч до найбільш успосліджченого... Велика **твоя** відповідальність, о папо...

Перед моїми очима проходили образки з недавнього минулого. Муки й терпіння українського народу. Його боротьба за національне ймення. Його боротьба за рідну мову. Його боротьба за ідею власної державности. І відношення до цього всього — папи.

Дійсно: Велика, о Папо, твоя духовна сила, але й якаж велика твоя відповідальність!

Пій XI закінчував свою промову:

— Прийміть же моє благословення на вас всіх, і на ваших близьких, про яких думаєте, і на ваші країни, такі дорогі й любі, — тим більше дорогі й любі, чим більш далекі...

Евген Онацький, Рим.

РЕПУБЛИКАНСЬКА ПЛЯТФОРМА

Є латинська приповідка: „Коли двоє людей робить те саме, воно перестає бути те саме". Ця приповідка має на меті підкреслити особистість людини, її характер і силу печати її духа. Кожний чоловік, коли виконує якесь діло, ставить на ньому печать свойого духа і витискає свій характер. У висліді та сама річ виходить ріжно, коли її виконує двоє ріжних людей.

Такі гадки насуваються нам, коли вчитуємося у плятформу Републиканської Партії, затвердженої недавно на конвенції в Клівленді. Фактично ця плятформа змагає точнісько до того самого, до чого змагала дотеперішня політика демократів: боротьба з безробіттям, оживлення промислу, піднесення фармерства; боротьба з монополями й збереження політичної та економічної свободи; врятування малого бізнесу й пошанування одиниці, давши їй змогу бути не тільки безвольною шрубкою в панівному суспільному ладі, але також активним співтворцем того ладу, з можливостями вибиватися вгору, щось творити, мати щось і чимсь завідувати.

Ніхто не закине президентові Рузвельтові браку доброї волі, патріотизму, рішучости і витревалости у виконуванні цеї політики. А всетаки републиканська плятформа зачинається вступом: „Америка в небезпеці! Важиться доля всіх американців і їх будучих поколінь. Ми віддаємо себе на те, щоб рятувати політичну свободу, індивідуальну нагоду і характер свобідних горожан, яким то цінностям перший раз загрожує сам уряд. Три роки адміністрація „Нового Розділу" збезчещувала американські традиції й очевидно зраджувала ті обіцянки, які дала Демократична Партія суспільности в заміну за її піддержку".

Що за причини, що републиканці аж так гостро критикують демократів, хоч рівночасно поміщують у своїй плятформі багато таких точок, що їх мала і далі має демократична програма? Якраз демократи в часі трьох літ старалися урегулювати години праці, взаємовідносини власників і робітників; добитися назначення найвищої платні робітників, боротися з монополями, охороняти середні і малі бізнеси і т. п. Якраз вони пробували перевести це все в життя, впроваджуючи „Новий Розділ", Нешенел Ріконстрокшен Ект, Аґріколтюрел Еджостмент Ект, Ґуфі Ект, які то акти назначували години праці, висоту платні; боролися з монополями, накладаючи на них високі податки і т. п. Републиканські сенатори і конґресмени впродовж трьохлітнього демократичного урядування навіть співпрацювали в цьому відношенню, а сенатор Стейвер, той сам, що в інавґураційній промові републиканської конвенції так тяжко скритикував демократів, голосував у сенаті за всі ті акти...

Щож тоді є причиною політичного тертя поміж демократами і републиканцями? Основною причиною в першій мірі є це, що кожний демократичний устрій потребує щонайменше дві політичні партії, щоб могти проявити свободу думки, щоб могла бути конкуренція, щоб люди могли мати можливість вибору. Колиб була тільки одна партія, або й навіть дві, але такі, що не критикувалиб себе взаїмно та не виявляли своїх помилок, то люди не малиб вибору поміж двома поглядами і такий стан фактично був би диктатурою одної партії, хочби навіть ця диктатура не спочивала на фізичній силі, а на апатії широкого загалу. Як довго Америка рішена оборонити свої демократичні принципи, так довго вона буде мусіти мати у себе щонайменше дві політичні партії, які взаїмно себе будуть критикувати та шукати ріжниць у плятформах.

Не знати ще, що ухвалять демократи на своїй конвенції, яка відбудеться під кінець цього місяця. Можливо, що вона ухвалить плятформу, що буде зачинатися таксамо алярмуючо, як зачиналася плятформа републиканців, з тим очевидно, що небезпеку для Америки вони будуть добачувати не у своїм правлінню, тільки у републиканському. Одначе вже тепер можна сказати, що демократи поставлять собі за ціль точнісько тесаме, що поставили републиканці, а саме: боротьбу з безробіттям, оживлення промислу, піднесення фармерства, а при тім всім збереження свободолюбних американських традицій. Можна, також вже тепер сказати, що колиб републиканці прийшли до влади, то в головних зарисах вони візьмуть ту саму лінію, що її взяли демократи. Можна навіть сказати, що ріжниця у виконанні їх політичних завдань буде споводно невелика. Але вона всетаки буде. Бо, як говорили старі римляни, „коли двоє робить те саме, то воно перестає бути тесаме".

Ріжниця між політикою демократів і републиканців буде міститись у тактиці та засобах. Тактика має великий вплив на формування суспільного характеру. Републиканці знають, що урядова контроля над нинішнім економічним життям нації є неминуча, як неминучою є контроля вуличного руху. Залишати повну свободу в нинішнім економічнім життю, означалоби те саме, що познимати всі світла з вулиць і всіх поліцаїв руху, й позволити людям і автомобілям рухатися, куди собі хто захоче. Знають це републиканці дуже добре, тому вже тепер у своїй плятофрмі вони вставили точку, що передбачає реґуляцію платні, годин праці, валюти і т. п. Однак републиканці хотіли бе це все переводити як конечне зло, яке при першій нагоді можна булоб усунути. А демократи не тільки вводять контролю, але стараються в суспільність втиснути любов до цеї контролі, бо на їх думку вона залишиться у нас надовго. А така тактика вже зачіплює характер суспільности і на думку републиканців вбиває того сильного, індивідуального, підприємчивого, самовистарчального духа, на якому перші піоніри поклали основи для нинішньої Америки.

Еріх Елі.

ДРАКОН НА ШОВКУ

З вигляду елеґантного сальону у стилі Бідермаєра не можна було догадатися, що сюди вломалися злодії. Кімната була ненарушена у свому порядку. Погляд інспектора поліції Ґравенса зупинився тільки на сірій плямі стіни, залишеній на місці образу.

Професор Бакстер хвилювався.

— Не розумію одного: чому вломник узяв тільки один образ, а той другий, що є парою до нього і має таку саму вартість, залишив.

Професор зняв образ у ґарних різьблених рамах і придивлявся малюнкові якогось фантастичного дракона: — Це дуже цінна китайська робота на шовку з доби династії Шульонґ. Вломник мусить бути знавцем; оба образи це найцінніші речі з моєї збірки; без пари не мають вони такої вартости.

— Можливе, що злодій почув якийсь шум і не мав уже часу захопити з собою другий образ, утікаючи — сказав інспектор.

Його помічник, детектив Гопкінс, спитався:

— А як виглядав той украдений образ?

— Зовсім подібний до того, тільки дракон повернений у другий бік — пояснив професор.

Інспектор Ґравенс досліджував стіну, де висів образ:

— Як, на вашу думку, пане професоре, може злодій найлекше продати вкрадений образ?

Професор подумав хвилину:

— Не буде це йому легко. Може він знайде якогось приватного аматора, може якогось антикваря, але на кожний випадок без того другого...

Оба представники тайної поліції оглянули кімнату, не знайшовши в ній ніяких підозрливих познак. Інспектор, відходячи, звернувся до професора:

— Будь ласка, залишіть нам на кілька годин цей китайський образок. Ми зробимо з нього фотоґрафію і розішлемо копії до ріжних антикварів.

Професор нелегко розставався із своїм образом, але Гопкінс успокоїв його:

— Найпізніше за три години буде ваш чудовий дракон назад дома!

Проводячи аґентів, професор додав іще:

— Може вам поможе у розшуках обставина, що я маю велику збірку цінних річей. Я певний, що злодій мусів бути знавцем, коли вибрав саме той китайський образ.

*

У президії поліції інспектор Ґраверс передав свому помічникові образ:

— Зробіть знимку і зверніть дракона професорові.

Інспектор пішов до своєї праці, а детектив зателефонував по фотоґрафа. За той час увійшов до його кімнати возний, що повідомив про якогось гостя.

— Якийсь пан хоче розмовляти з паном інспектором.

— Нехай увійде — сказав детектив.

Йому принесли білет „С. Воррен, секретар професора Ґ. Б. Бакстера".

— Нехай чорт побере того професора! Він забирає нам своєю справою ввесь час.

І коли Воррен увійшов, Гопкінс бомкнув:

— Ми не є ніякі ворожбити і не можемо вам за кілька хвилин зробити відбитки з образу.

Молодий гість сказав:

— Ви не потребуєте вже робити фотоґрафії. Образ не пропав.

— Якто не пропав! А чомуж професор крутить нам голову?

— Ви мусите його виправдати. Він легко забуває всякі речі. Кілька днів тому він звернув мені увагу на одну щербинку в рамі образу і казав мені його направити. Я пішов сьогодні вранці з тим образом до одної крамниці, щоб направити раму. О, будь ласка... подивіться...

Секретар витягнув образ із своєї течки і показав Гопкінсові, пояснюючи:

— Коли я вернувся додому, професор був дуже схвильований, що йому вкрали образ. Я вияснив йому помилку і він вислав мене сюди, щоб ви даремне не завдавали собі труду...

— Я дуже задоволений! — крикнув Гопкінс. — Беріть собі назад свого дракона, щоб я на нього і не дивився.

Секретар узяв образ, оба поклав до своєї течки і вклонившись вийшов.

*

Пополудні інспектор Ґравенс покликав до себе, Гопкінса.

— Будь ласка, пане Гопкінс, скажіть мені, чи ви вже відослали образ професорові Бакстерові? Бо він саме телефонував до мене.

— Яж передав цей образ його секретареві, який був тут у мене особисто.

І оповів про свою розмову.

Інспектор дивився довшу хвилину на Гопкінса із зморщеним чолом. Підійшов до телефону:

— Гальо! Чи професор Бакстер? Чи ви, пане професоре, дістали вже свій образ назад? Ми передали його через вашого секретаря, який зголосився тут до пана Гопкінса. Що? Ви не маєте ніякого секретаря? Отже це мусів бути той злодій, якого ми шукаємо!

Інспектор кинув люто слухальцем і впав на крісло.

— Професор мав рацію. Це мусів бути якийсь знавець мистецтва. А ви, Гопкінс — найбільший ідіот з цілого нашого Скотленд Ярду!

Перекл. **а. б.**

Проти сивого волосся.

Покупець: Чи не маєте ви чогось проти сивого волосся?

Хемік: Нічогісінько, пане. Маю лише найбільшу пошану.

Гість (хоче купатися в океані): — А чи тут нема крокодилів?

Туземець: — О, нема!

Гість: — Відки знаєте це так напевно?

Туземець: — Крокодилі дуже хитрі, вони всі втікають перед рекінами!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

РЕЦЕПТА УСПІХУ.

З приводу кінця року роздають ріжні шкільні титули. Нагадують їх не тільки ученикам, що кінчать школу, але й неученикам, а старшим людям, що відзначилися на якомусь полі людського знання або праці. При такій нагоді завдають газетярі такому відзначеному чоловікові преріжні питання та подають у газетах його відповіди.

З нагоди надання титулу найбільшому американському банкирові Дж. П. Морганові „краєвим інститутом суспільних наук" газетярі питалися, чому він приписує успіх, та яку раду дав би він людям, що хотіли би теж мати в життю успіх.

Найбільший американський банкир сказав: „Я можу зібрати рецепту успіху в такі слова: сповняй свою роботу; будь чесний; додержуй слова; помагай іншим, як можеш; будь справедливий".

Як відомо, рецепта Моргана ріжниться від рецепти, яку дає наша народня фільософія. Як спиталось одного розумного чоловіка, як стати багачем, він сказав: „Стань свинею на три роки, і станеш багачем".

„А що потім буде?" — питалися його далі.

„Потім так привикнеш бути свинею, що вже все будеш нею".

ХТО ЗНАЄ СЕКРЕТ УСПІХУ?

Котра рецепта ближча правди?

Здавалось би, що Морганова. Адже він має міліярди.

Одначе чи здобув він собі їх, придержуючися цих засад, які він тепер іншим голосить? Ні, він дістав від свого батька грубі міліони, і своїми заходами єх тільки розробив. Чи розробив він свій маєток, придержуючися цих засад, які він сказав газетярам, чи може іншими способами?

Це не значить, що Морган говорив свідомо неправду. Чиж не можливо, що йому тільки так здається, що таких засад держався, а він на ділі держався зовсім інших?

Наприклад, чи не можливо, що Морганові здається, що він усе держався засади „Сповняй свою роботу", а він тимчасом держався засади: „Сповняй свою роботу, як це приносить зиски"? Чи не міг він також держатися засади: „Додержуй слова, як це приносить зиски"?

НАЙЛЕКШИЙ УСПІХ.

У своїй рецепті успіху Морган має аж пять заповідей.

Голяндський письменник Мультатулі раз сказав: „Чоловік ніколи не є досить обережний у виборі своїх родичів".

Це наводить мені думку, що Морган міг коротко подати газетярам багато коротшу рецепту доспіху: Хочеш мати успіх, родися в домі міліонерів.

Бо що варта Морганова рада „сповняй свою роботу" для 12 міліонів людей в Америці, що не можуть дістати роботи?

ОБЕРНЕНА РЕЦЕПТА.

Морганова рецепта успіху має ще інше значіння.

Вона підсуває читачам думку, що як людина не має успіху, то вона цьому винувата сама бо не вміла рівночасно бути пильною, чесною, словною, учинною та справедливою.

Чи так воно є? Чи нема в Америці багато й багато людей, що й пильні, і чесні, і словні, і учинні, і справедливі, а все ще успіху не мають?

А коли так, то чому? Чому саме так трапляється, і то дуже часто, що люди, які за рецептою Моргана повинні мати успіх, а успіху не мають? Чи цьому винуваті ці люди? Чи можливо, що вони ще щось повинні би робити, щоб мати успіх, чого Морган не згадав? А чи не можливо, що винуваті за їх неуспіх хтось інший, інші люди, всі люди, ціла суспільність?

ЧИ МОРГАНОВІ ЗАПОВІДИ МОЖУТЬ ЦЕ ЗМІНИТИ?

Американський інжинір Стюарт Чейс, широко звісний зо своїх економічних писань, у своїй книжці „Бідна стара конкуренція", в котрій він, як видно, представляє наслідки конкуренції в промислі й торговлі, доказує на основі урядових податкових даних з 1927-го року, що в тому році в Америці людей можна було поділити на такі кляси щодо їх приходів:

У клясі з річним приходом від 5 міліонів долярів угору було 10 осіб; у клясі з річним приходом від міліона до 5 міліонів було 273 особи, у клясі з річним приходом від $100,-000 до міліона долярів було 10,784 особи; у клясі з річним приходом від $10,000 до $100,-000 було 332,789 осіб; у клясі з річним приходом від $5,000 до $10,000 було 543,509 осіб. Річний приход нижче $5,000 зголосили 3 міліони 235 тисяч осіб. Не предложили ніякого податкового звіту 44 міліонів осіб. Отже подавляюча більшість американського населення не має навіть на стільки доходу, щоби зголоситися до податку.

Увесь прихід першої кляси виносив 89 міліонів долярів, а пересічний прихід кожної особи в цій клясі 8 міліонів 900 тисяч долярів. Увесь прихід другої кляси виносив 497 міліонів, а пересічний прихід кождої людини в цій клясі 1,800,000. У третій клясі ввесь річний прихід 2 міліярди 222 міліони, а пересічний кождої особи $206,000. У третій клясі ввесь прихід 7 міліярдів 298 міліонів, а пересічний прихід кождої особи $22,000. У четвертій клясі всього приходу було 3 міліярди 759 міліонів долярів, а пересічний прихід кождої особи $6,900. У пятій клясі всього приходу 8 міліярдів 708 міліонів долярів, а пересічний прихід кождої особи виносив $2,700 на рік. Нарешті у шестій клясі всього річного приходу було 62 міліярди 500 міліонів долярів, але пересічний прихід кождої особи виносив $1,500.

Чи яка серіозно думаюча людина може припустити, що якби так люди завзялися придержуватись Морганових заповідей праці, чесности, словности, учинности й справедливости, то вони масово перейшли би до вищої кляси щодо своїх приходів?

Відгризся.

Гість: У вашому ресторані даєте неможливі порції. Ніколи, на жаль, не зможу поручити вашої харчівні.

Кельнер: Прошу вас, поручіть хоча тим, що їм зле бажаєте.

Між знайомими.

— Чи підчас шлюбу ти була поденервована?

— Так, найбільше до часу, поки Славко не відповів на запит священика „так".

За трамваєм і ідеалом жінки не треба ніколи гнати, бо що пять хвилин приходить другий.

Злобний.

— Дотепер, що ви перед хвилиною нам оповіли, має щонайменше двісті літ.

— Алеж ви, пані, маєте памяті!...

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

(Дальші зізнання підсудних, подані за часописом „Діло").

Семого дня розправи, зізнавав увесь час підс. **Роман Мигаль.** На лаві підсудних сидять спокійно 13 підсудних; поліцаї сидять між ними у другій лавці. Між підсуд. нема трьох, які вже зізнавали, а саме: Янова, Стецка і Спольського. Підгайний, який цілий день зізнавав у суботу, засів нині побіч Пашкевича, теж у другій довгій лаві. Між публикою сидять лише найближчі підсудних — кільканацять осіб, які слідкують уважливо за ходом процесу. Крім того між публикою сидить теж кілька тайних поліційних агентів.

Предсідник поінформував підс. Мигаля, що його обвинив своїми зізнаннями підс. Б. Підгайний у справі вбивства Я. Бачинського та у справі слідкування за Кособудським.

Заява підсудного Мигаля.

Підсудний заявляє, що у варшавському процесі себе надто обтяжив. На питання предсідника відповідає, що краєвим провідником був Ст. Бандера. **Його називатиме своїм провідником, бо після негідний вимовляти назвища цієї людини.** Заявив, що сам вступив до організації. Спершу належав до ЗУНРО в 1926 р., далі до УВО, опісля в 1930 або 1931 р. вступив до ОУН. На питання предсідника заперечує, щоб його втягнув до ОУН підс. Бандера. В ОУН працював у пропагандовім рефераті, спершу на Львів, опісля на львівський повіт, а згодом на цілий край. Признає, що Бандера був безпосереднім зверхником підсудного і давав усі накази, зате Підгайний давав накази лише у справах боєвого реферату.

Справа вбивства Я. Бачинського.

У березні 1934 р. підсудний дістав приказ від свого провідника довідатись, де мешкає студ. Я. Бачинський, якого знав уже раніше. Заявляє, що Бачинський не був ні приятелем ні товаришем підсудного Від провідника довідався, що Бачинський є конфідентом і тому його треба вбити. Оповідає, що перед Великоднем 1934 р. підсудний дістав приказ від Підгайного затримати Я. Бачинського до год. 9-тої у місті. Перед 9-тою підсудний побачив на вул. Руській Качмарського, тому попрощався з Бачинським. Чим його мали вбити, підсудний не знає. На другий день довідався від Підгайного, що Бачинський ранений ножами і лежить у шпиталі. Далі оповідає про друге намагане вбивство Бачинського в Єзуїтськім городі. Признає, що тоді був з Бачинським у ресторані Вінда і довідався від нього, що він має ще рани. Підсудному стало жаль Бачинського та відвів його під саму хату, де попрощався з ним. Тому не дійшло тоді до вбивства в Єзуїтському городі.

Підс. Зарицька невинна.

З черги оповідає про третій замах на Бачинського на старому Стрийському цвинтарі. Заявляє, що ні Зарицька, ні Сеньків, хоч ішли з Бачинським на вул. Кадетську, не знали нічого про пляноване вбивство. Далі оповідає подрібно, як пояснив Качмарського, щоби приготовився до вбивства. Підсудний додав, що він з Косівною мав прийти перед Бачинського на Стрийський цвинтар. Одначе тому, що Косівна була хора, підсудний відпровадив її до ліжра Панчишина. З цієї причини звернувся до Зарицької, щоби привели Я. Бачинського на вул. Кадетську. Запевняє нераз, що Зарицька ні Сеньків рішуче не знали тоді про пляноване вбивство Я. Бачинського. Підсудний оповідає, що Сенькова і Зарицьку вислав по Бачинського тому, бо сам хорував на серце і навіть посилав Сенькова, щоб купив підсудному лід. На питання предсідника, чому злегковажив приказ і сам не привів Бачинського, але посилав по нього інші особи, підсудний признає, що тоді був недужий і взагалі не думав про те, чи дійде до замаху. Каже, що Зарицька привела Бачинського на вул. Кадетську щойно по 10-тій год., а Качмарський мав ждати на Бачинського до год. 9.50 вечором. Додає, що Бобіка Качмарського ждала тоді на Бачинського вже від полудня.

Убивство Бачинського.

Оповідає, що чергового дня по цім невдалім убивстві підсудний побоювався, що Бачинський догадується, що на нього плянували замах. Заявляє, що на Підгайного не натискав, що сам убе Бачинського і піддержує, що приказ до вбивства дістав від Підгайного. Признає теж, що по невдалім замаху на Кадетській вулиці, сам Підгайний хотів застрілити Бачинського. Одначе тому, що Підгайний не мав часу, підсудний сам згодився вбити Бачинського, кажучи, що до помочі візьме собі Сенькова. Після того підсудний пішов до хати Бачинського, але його не застав. Залишив йому карточку з проханням, щоб Бачинський прийшов на вул. Руську або до Пасажу Міколяша. Заявив, що Сеньків до ОУН не належав. Одначе підсудний мав на Сенькова великий моральний вплив і сподівався, що Сеньків не відмовить йому допомогти в убивстві. І дійсно так сталося. Два револьвери дістав підсудний від Підгайного. Бачинського зустрінув підсудний 9. травня 1934 р. у Пасажі Міколяша з Сеньковом. Всі три пішли до ресторану, де пили горілку і пиво. В год. 9,45 пішли всі три на вул. Кадетську, де Бачинського вбито. Сеньків і Бачинський були підхмелені, сам підсудний — ні. Признає, що з 20 зл. підсудний дістав від властника ресторану лише 4 зл. Підсудний не пригадує собі чи стріляв до Бачинського з правого чи з лівого боку і з якого віддалення та скільки видав стрілів. Опісля втік на вул. Пелчинську, де Косівний передав револьвери. З черги зі Сеньковом підсудний пішов до ресторану Тарнавського, де пізніше прийшов теж Підгайний і йому підсудний оповів про вбивство. З ресторану пішов зі Сеньковом до Єзуїтського городу, де переждав до 4-тої год. вранці. Звідтіля вернувся сам підсудний на площу С. -Б. і там довідався в 8-мій год. рано, що Бачинський убитий. На питання предсідника відповідає, що убив Бачинського тому, що він був конфідентом, а не тому, щоб був такий приказ.

З черги підсудний давав вияснення на низку питань прокуратора. Між іншим зізнав, що гроші, якими платив у ресторані, дістав від Підгайного.

(Далі буде).

З весняних мрій...

У стрийськім парку у Львові сидять на лавці два жидки і розмовляють:

— Якби то було добре, якщоб я виграв на льотерії стільки грошей, скільки листків мають отсі три дерева разом — каже один.

— А мене приймеш до спілки?

— А хороба на тебе! То ти мало маєш інших дерев?!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відчит про Музей Визвольної Боротьби і велична збірка.

Зібрати на відчиті на культурну справу $403.15 у готівці — це дійсно небуденна справа в нашім українськім життї. А таке сталося в неділю, дня 14. червня б. р., в Ню Йорку в У. Н. Домі, де відбувався відчит про Музей Визвольної Боротьби України, що існує в Празі. Прелегентом був п. Евген Вировий, касієр Музею.

Цілий день падав дощ і не було надії, що прийде більше число слухачів. Та всежтаки зібралися яких 200 осіб, що заціkавилися цею культурною справою, та прийшли послухати.

Прелегента представив д-р Л. Мишуга. Сказав, що п. Е. Вировий не брав і не бере активної участи в політичному життї, а займається головно Пластом і культурно-освітною українською працею. Теж підкреслив, що між присутніми на салі не бачить нікого з тих, що то завжди так багато говорять про просвіту, культуру, поступ і т. п.

На секретаря покликано підписаного.

Шановний гість п. Евген Вировий, щиро привитаний присутніми, зложив привіт від української іміграції в Чехословаччині та тих українських культурних установ, що там існують. Потім зясував причини, які склалися на те, що рішено оснувати в Празі Музей Визвольної Боротьби. Бесідник запевнив українську іміграцію в Америці, що є гарантована Музеєві з боку Чехословаччини всяка охорона його майна, та що щодо цього зайві всякі побоювання. Далі розповів про перші, основні збори Музею, що відбулися в 1925 р., та те, як ця думка стрінулася в українського громадянства з великою прихильністю та як зачали напливати до Музею відразу цінні памятки нашого недавнього славного минулого. Були це памятки, звязані безпосередньо з визвольною боротьбою і нашою дипльоматичною та пропаґандивною акцією в справі української державности і незалежности. В короткому часі треба було збільшити приміщення Музею, в чім підпатрував Музей матеріяльно п. К. Лисюк. Більшу допомогу в сумі $1,200 дав п. Яків Макогін. До Музею почали напливати з усіх сторін ріжні предмети, які надсилано даром, оплачуючи ще й кошти транспорту. Всі члени Дирекції працювали і досі працюють для Музею теж безплатно. Тут бесідник зазначив, що приїхав до Америки на Міжнародню Філятелістичну Виставу і при тій нагоді хоче присвятити трохи часу і труду справі Музею Визвольної Боротьби, ріг ясна, теж безкорисно.

Досі має Музей яких 5,000 жертводавців. Зібрано коло 200,000 чеських корон, або коло $8,000, а треба на будову $18,000. Щодо жертв, стоїть на першім місці Галичина, потім європейська іміграція, а на третім українці з Америки.

По рефераті забрав слово о. Петро Понятишин і теплими словами візвав присутніх попертi ту таку важну культурну інституцію, що збереже нам памятки нашої найбільшої історичної хвилі, себто недавнього відродження Української Держави в її світлім соборницькім виді. На цю добру справу жертвував о. Понятишин від себе $100, а від укр. кат. церкви св. Юрія $25. Заявив, що складає ту жертву, бо переконався на польськім Національним Музею в Раперсвілю в Швайцарії, яке велике значіння має музей на виховання нових борців націй й на пропаганду визвольних змагань поневоленого народу.

Громадянин В. Пуйда також попер цю справу в імени „світських", себто тих працюючих українських імігрантів, що вміють цінити вагу української культури і дорожать памятками наших геройських подвигів. На Музей зложив $126.30.

Дальше зложили: Товариство „Дністер", від. У. Н. Союзу, $25; о. Филимон Тарнавський $10; о. Понятишин ще додав $7, д-р Л. Мишуга $11, Калина Лисюк $10.50; громадяни І. Гузар і Ґула $10; Микола Максимович $10; по $5: Анна Стефанишин, Пріян Луків, Василь і Катерина Нищак, Антін Пасічник, Іван Сокіл; по $2: Теодосія Сліпа, Володимир Бріль, Н. Нововірський, Катерина Берків; по $1: Петро Редчук, Анна Дубляник, Михайло Зазуляк, М. М., М. Шкільний, Михайло Осадчук, Іван Божан, Григорій Волічник, Григорій Гудима, Йосиф Соболь, М. Гера, Павло Боднар, Н. Н., М. Остапович. Зложили ще: О. Славко 50 ц., Ю. Драгун 25 ц. Дрібними $10.60. Були ще й декламації, які проголоситься по зложенні жертви.

Разом усіх грошей у готівці зібрано $403.15, які відослано до Обєднання для пересилки до Музею Визвольної Боротьби.

На закінчення д-р Мишуга висказав радість з нагоди такої знаменитої збірки, яка відразу поставила нашу іміграцію на першому місці в сумі зібраних досі жертв на згаданий Музей. А заразом попросив Шановного Гостя, щоб передав від нас нашій іміграції в Европі привіт, та щоб поділився з нею тим, що чув на цих зборах, бо це є образ цього, як ми тут розуміємо справу допомоги тому всьому, що піддержує боєвого духа нації, що звертає її до боротьби за Визволення.

Е. Лисенко, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА.

Звіт Комітету Повенян.

Отсим подаємо до відома, що з Обєднання Українських Організацій в Америці наш комітет отримав чотири чеки на загальну суму $425. Комітет розділив ті гроші поміж тутешніх українських громадян, які потерпіли від повени.

Отсею дорогою комітет складає від себе і від тих, що одержали поміч, щиру подяку всім нашим організаціям та особам, тим, що самі складали жертви і тим, що причинилися своїм трудом до збірок. Українська громада в Пітсбурґу потерпіла можливо найбільше за всіх. В часі повени було у місцевій українській церкві поверх пять стіп води. Таксамо було в Народнім Домі. Вода заподіяла для церкви біля $3,000 шкоди, а Народному Домові $6,000.

За Комітет:
Михайло Лейбик, голова;
Йосиф Опалка, касієр;
Іван Цвік, секретар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Родинне свято народнього робітника.

В неділю, дня 14. червня б. р., обходили громадяни Роман і Анна Слободяни 20-літню річницю свого подружжя. А п. Слободянові минуло 30 років його перебування в Америці. Склалося так, що гості прибули, але допіра при самій вечері дізналися, що це за подія зібрала їх коло спільного стола. Сходини набрали відразу теплого і щирого характеру. Понеслася рідна пісня, полилися щирі слова. А гість з краю, п. Евген Вировий, делегат Музею Визвольної Боротьби, не міг вийти з дива, щоб на американській землі міг жити такий щиро український, старокраєвий дух.

Тостмайстром був д-р Л. Мишуга. Зложивши побажання від себе і присутніх Шановним Ювилятам, підкреслив, що отсе має ширше значіння, бо п. Роман Слободян це один з тих наших давніх іміґрантів-чорноробів, що заняв визначне місце в нашому народньому життю тільки завдяки своїй праці, набутій тут освіті й щирій відданости українській ідеї. Власними силами добився визначного і відповідального становища, будучи від 1920 р. головним фінансовим секретарем У. Н. Союзу. Шановний Ювилят дає своїм життям примір, як можна чесною й ідейною працею вибитися на верх і тішитися повагою і довірям громадянства. Численні бесідники підносили товарискість, характерність, жертволюбність та патріотизм п. Слободяна, як теж гостинність їхнього правдиво українського дому.

Слово забирали 12 присутніх, а при кінці п. Слободян подякував в імені дружини, дітей і своїм за добре слово, заявляючи, що в нього є тепер таке саме серце, з яким він приїхав сюди тому 30 років, коли покинув рідну землю. І чується щасливим, що може для нашої справи і свого народу та тої організації, якій служить, щонебудь доброго зробити. Закінчив тим, що зложив від себе і дружини $25 на будову Музею Визвольної Боротьби в Празі з тим, щоб ми діждалися якнайскорше визволення України. Громадяни Іван Лисак і Володимир Стасюк перевели збірку. Зібрано $70. Половину з того признaчено на визвольну боротьбу, а другу на будову Музею Визвольної Боротьби. Жертвували по $5: Володимир і Марія Стасюк, Іван і Анна Лисак, Михайло Пізнак, Омелян і Емілія Ревюк, Гавриїл і Ева Слободян, Дмитро і Стефанія Галичин, д-р Л. Мишуга; Стефан і Марія Шумейко $4; а по $1: Е. Ляхович, В. Душник, О. Олексів, А. Поливчак, А. Смит і Д. Слободян. Гроші вислано до Обєднання.

Іван Лисак.

ВУСТЕР, МАСС.

Гром. Йосиф Зазуляк переслав до Обєднання $10, призначуючи $4 на визвольну боротьбу, а по $2 на Рідну Школу, інвалідів і політичних вязнів.

М. Шандор.

КАДІ

(Музулманська історія).

Каді, цебто судя, це найпопулярніша постать у світі оріентальної казки. Існує безліч переказів та народніх оповідань про мудрість тих суддів.

У казках „Тисячі й одної ночі“ читаємо цікаві речі про сивобородого дадія. Неодного довідуємось зі сміховинок про їх захланність і продажність.

Проте за панування Австрії на Балкані нарід дуже радо йшов по раду до кадія, без огляду на те, чи то були музулмани, чи християни.

На хорватськім березі ріки Сави мешкав селянин Павло. Мав нужденну хатину, збудовану на палях, подібну до всіх хат у тих околицях, де Сава часто виступала з берегів. Павло мав сина одинака й конче хотів, щоб той одружився. Але молодий Лука не спішився, бо казав, що в хаті нема місця для двох господинь. Тоді старий позволив йому вибудувати поверх над хатиною. Лука поїхав до лісу, зрубав кілька буків і небавом замешкав з молодою жінкою на горі.

Одного разу старий Павло відвідав сина й невістку на горі й так йому там подобалося, що забажав замешкати на поверсі, а синові звелів іти на долину. Очевидно, син, а тим більше невістка не хотіли про те й чути. Вониж власними силами вибудували той поверх і це була їхня власність. Почалися безконечні сварки й вкінці обидві сторони рішили піти зі справою на турецький бік до кадія.

Павло й Лука переправилися човном на другий бік Сави.

Каді приказав розповісти собі все як слід. Ті люди були австрійськими підданцями, але це не бентежило суддю ні трохи. Головна річ: дістати заплату. Каді взяв до рук „чітап“ і мовчки почав завзято листкувати книгу.

Враз його лице прояснилося й він відізвався до молодшого селянина:

— Перехрестися, мій сину!

— Не буду хреститися перед турками — відповів розлючений Лука.

— Ну, скоро, — загремів каді.

Лука почав хреститися: „В імя отця й сина...

— Досить! — сказав каді. „Ще раз!“

Лука повторив, підводячи руку до чола й на груди. — В імя отця й сина...

Каді гукнув: — Де є отець? Лука показав на чоло.

— А син?

Лука показав на груди.

— Оджеж бачиш! Батько нагорі, — син надолині! Иди, Луко, і роби так, як наказує твоя віра!

Гомс.

СЛАВА НЕЗДАРАМ!

Деяких людей просто переслідує лиха доля; їх називають незручними, так, начеб вони були тому винні, що річі набирають життя в їхніх руках. Я радше сказав би, що вони є чародіями, бо тільки діткнуться якоїсь речі, а вона відразу оживає. Коли вбивають цвях у стіну, молоток оживає в їхній руці так, що або розбиває стіну або палець або вікно по протилежному боці. Я хочу завязати клунок, але хитрий шнурок крутиться й вихоплюється з руки й вкінці привязує мій палець до клунка. Один мій знайомий просто не хоче витягати корка з пляшки, бо знає, що корок останеться йому вруці, а пляшка напевне вихопиться йому з рук і скочить на долівку. Але люди є дурні; замісць оцінити цю дивну чародійну силу, вони сміються з такого чоловіка і називають його нездарою, дурнем, слоном і т. п. словами.

А în правді річ мається так, що незручні люди обходяться з мертвими річами, неначеб вони були обдарені власною волею, а зручні люди обходяться з річами так, начеб з ними можна робити, що тільки їм захочеться. Склеповий помічник не бавиться довго зі шнурком, тільки сюди й туди — й уже готове! Молоток у руках муляра не скаче, куди хоче, тільки паде туди, де йому кажуть.

На мою думку, всі оповідання про речі, що говорять, як живі люди, не видумали зручні люди, а якраз незручні. Думаю, що Андерсен раз упав з крісла, іншим разом перевернувся через нього, а щойно тоді прийшла йому думка, що крісло живе й може говорити.

Але я хвалю нездар не за їхній літературний хист; їхне значіння є куди більше. Я не можу попросту вичислити всього, чим вони причинилися до розвитку й поступу світа. Вони якраз були причиною найбільших винаходів людскости. То якраз ті нездари ввели в світ поділ праці. Спершу мусів вродитися перший нездара, що його зручніший печерний чоловік відсунув і сам гарбував кожу чи чистив дичину. Очевидно, притім лаяв: „Геть, нездаро! Я сам це зроблю!“ Отже саме незручний чоловік покликав до життя спеціяліста. Якщоб усі люди були рівно здібні, не булоб ніякого поділу праці. І в висліді не було би поступу.

Як одні з печерних людей зручно гарбували кожі, а інші зручно вбивали мамутів чи ренів, були також рідкі одиниці, що не були зручні в нічому. Або може вони вміли щось таке, що було зовсім безвартісне, нпр. один з них умів числити зорі; інший нездара добував усякі звуки з кістяної сопілки й з того спершу інші глузували, а потім почали його наслідувати; третій слон бавився краще глиною й саджею вимальовував перші фрески в печері Альтаміри. Це були патентовані нездари, що не вміли навіть розколоти кости, щоб добути з неї шпік.

Зручні доходили напр. до того, що з кременя можна зробити ніж; але незручні зробили дальший винахід, що цю роботу можна лишити другим. Сильні й зручні розуміли, що треба бути ловцем, щоб жити; а незручні переконалися, що доволі кількох ловців, щоб і інші жили також. Людина перестала бути тільки ловцем, коли повстали люди, що були лихими ловцями. Якщоб кожний вмів робити чоботи, не було би шевців. Отже: якщоб не було нездар, не булоб ні Прометея, ні Едісона.

ЖАРТИ.

Золоті думки про подружжя.

В небі нема подруж. А це діється на підставі правила відворотности, бо в подружжі нема неба.

Подружжя це так, як масонська льожа. Невтаємничені нічого не знають, а втаємниченим не вільно нічого зраджувати.

—o—

На вулиці.

Жінка, це яблуко на дереві. Щойно як його зірвеш і вкусиш, дізнаєшся про його смак.

Минулися давні часи...

Скрахований граф кличе до себе льокая й каже:

— Від завтра мусите опустити службу, бо цей замок я продав.

— Прошу ласки ясного пана, та чейже нові власники потребуватимуть також льокая.

— Так, на це становище заангажували мене.

RADIO.

БОСТОН МАСС.

Заходами виключно пані Віллям Армс-Фішер буде виконана спеціяльна програма. Виступить мішаний хор ім. М. Лисенка, молода орхестра родини о. П. Желехівського і квартет проф. А. Ковара, композиції головно М. О. Гайворонського. Стація: W. I. X. A. L. Short Wave Radio Station, Boston, Mass. Від год. 5 до 5:45 пополудні, в неділю, 21. червня ц. р.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(35)

Опинившися в середині темної колиби, хлопці на хвилю спинили віддих і напружено вслухувалися в окруження. Тиша була така велика, що вони чули биття власних серць. Втім Док, присунувшися ближче до Діка, прошептав: „Чи чуєш? Чути щось, немов чийсь віддих“. „Так. Це справді чийсь віддих“, відповів тремтючи Дік.

Їх очі ступнево привикали до темноти, і вони почали запримічувати довкруги деякі предмети. „Я бачу, щось рухається там попід стіну“, заговорив Док. Дік вплив зір у напрямі, що його вказав Док, і довщу хвилю оба хлопці вдивлялися мовчки у пітьму. „Я бачу якісь дві істоти“, по хвилі сказав знову Дік. „Думаєш це люди, чи може...“

„...Чи може що?“ — перебив Док. „Може льви, або що інше“, трохи залякано під давав гадку Дік. Не знаючи ще, що людоїди самі гострили зуби на їх тіла, Дік на хвилю підозрівав, що дикуни вкинули їх до клітки з якимись дикими звірами. Док не перечив цеї можливости. Для всякої обережности він добув свого ножа.

„Воно підноситься“, він прошептав. Хлопці знову напружили всю свою увагу і слідкували за чорним тілом, що порушувалося попід стіну. Воно виглядало досить велике. Однак темнота всетаки була ще така велика, що вони не могли ніяк вгадати, що воно могло бути. Втім Док закликав: „Воно підходить до нас!“